

НАРОЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА: РЕГІОНАЛЬНІ ПРІОРИТЕТИ ТА ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ФОРМИ

INCREASING FORESTRY INVESTMENT POTENTIAL: REGIONAL PRIORITIES AND INSTITUTIONAL FORMS

Тетяна МЕЛЬНИК,
Національний університет водного
господарства та природокористування, Рівне

Tetyana MEL'NYK,
National University of Water Management
and Nature Resources Use, Rivne

Складність формування сучасної системи інвестиційного забезпечення розвитку лісогосподарських комплексів пояснюється тим, що переважна більшість їх первинних ланок знаходиться в державній власності, що накладає численні обмеження при виборі пріоритетів, механізмів та форм інвестиційного забезпечення лісогосподарських пріоритетів. Обмеженість бюджетного фінансування, що спостерігається вже тривалий період, призвела до підвищення рівня зносу лісозаготівельного та деревообробного обладнання, зростання витрат на транспортування деревини, збільшення втрат деревини на лісосіках, низького рівня комплексного використання відходів лісосічного виробництва.

Актуальні проблеми інвестиційного забезпечення розвитку регіональних лісогосподарських комплексів детально розглядаються в працях вітчизняних вчених [1-5], але недостатньо систематизованими є територіальні передумови нарощення інвестиційного потенціалу лісогосподарського виробництва, не ідентифіковано основні проблеми інвестування лісогосподарських та лісоохоронних проєктів, не визначено структурні елементи організаційно-економічного механізму інвестиційної діяльності суб'єктів лісогосподарського підприємництва та пріоритетні інституціональні форми партнерства між державою й бізнесовими структурами в напрямі інвестиційного забезпечення відтворення ресурсно-виробничого потенціалу лісогосподарських підприємств. Розгляд перерахованих аспектів інвестиційного забезпечення лісогосподарської діяльності і став метою даної статті.

Сприятливими передумовами для нарощення обсягів інвестиційного забезпечення розвитку лісогосподарських комплексів є зростання обсягів продукції, робіт та послуг лісового господарства за період з 2000 по 2011 рік (рис. 1). Хоча у 2009 році порівняно з 2008 спостерігалось деяке зменшення цього показника внаслідок впливу економічної кризи на світовий та національний ринок лісопродукції. Позитивом є те, що збільшення обсягів виробництва продукції, робіт та послуг відбувалося на тлі в цілому зменшення за аналізований період площ рубок лісу та заходів. Зростання обсягів продукції, робіт та послуг лісового господарства було досягнуто за рахунок удосконалення технології заготівлі та транспортування деревини.

Виявлені тенденції щодо обсягів продукції, робіт і послуг лісового господарства (у цінах 2000 року) цілком стосуються й заготівлі ліквідної деревини за 2000–2011 роки. За період з 2000 по 2011 рік у всіх без винятку регіонах відбулося збільшення заготівлі ліквідної деревини. Найвищі обсяги спостерігаються у Житомирській, Закарпатській, Івано-Франківській, Київській, Львівській,

Рівненській, Сумській та Чернігівській областях. Це свідчить про найкращу породну структуру лісового фонду в цих регіонах. Значні обсяги ліквідної деревини створюють сприятливі передумови для підвищення рівня капіталізації лісогосподарського бізнесу та нарощення інвестиційних ресурсів (рис. 2).

Найбільш сприятливі передумови для нарощення інвестиційного потенціалу відтворення ресурсно-виробничої бази мають господарські одиниці лісогосподарських комплексів, які сформувалися в межах Подільського та Карпатського економічних районів. Державні лісогосподарські підприємства тут володіють значною лісосировинною базою, мають можливість активно займатися деревообробкою і внаслідок наявності власної сировини отримують значні конкурентні переваги над приватними підприємницькими структурами. Потужна лісосировинна база розвитку регіональних лісогосподарських комплексів Карпатського й Подільського економічних районів робить їх інвестиційно привабливими для вітчизняних та іноземних інвесторів, але наявність численних інституціональних обмежень унеможлиблює залучення державними лісогосподарськими підприємствами значних обсягів інвестицій, необхідних для модернізації техніко-технологічної бази лісозаготівель і деревообробки.

Регіональні лісогосподарські комплекси, які сформувалися в межах Подільського, Центрального, Східного, Придніпровського, Донецького та Причорноморського економічних районів, мають звужену лісосировинну базу розвитку, нерозвинену лісогосподарську інфраструктуру та незначні можливості для ведення лісогосподарської діяльності на основі використання власної сировини. Перспективи розвитку регіональних лісогосподарських комплексів малолісних районів пов'язуються з підвищенням рівня комплексності переробки деревини, результативнішим використанням

недеревної продукції та ефективнішим залученням у відтворювальний процес несировинних якостей лісу.

Дослідження показали, що актуальними проблемами інвестиційного забезпечення лісогосподарських підприємств переважної більшості регіонів є такі:

- розбалансована амортизаційна політика, формування конкурентного середовища у сфері банківської діяльності і здешевлення кредитних ресурсів для суб'єктів лісогосподарського підприємництва;

- поширення іпотечного кредитування під заставу заготовленої деревини та інших продуктів лісогосподарської і деревообробної діяльності;

- становлення кредитної кооперації на основі участі організаційно-правових форм лісогосподарського підприємництва;

- закріплення грошових потоків у сфері лісогосподарського виробництва внаслідок наявності значної кількості

У статті розглядаються передумови нарощення інвестиційного потенціалу лісогосподарського виробництва в окремих регіонах. Визначено основні проблеми та принципи інвестування лісогосподарських та лісоохоронних проєктів, ідентифіковано складові цілісного організаційно-економічного механізму інвестиційного забезпечення розвитку лісогосподарського комплексу. Інтеграція суб'єктів приватного лісогосподарського підприємництва та державних лісогосподарських підприємств у формі державно-приватного партнерства визначена як найбільш перспективна інституціональна форма нарощення інвестиційного потенціалу лісогосподарського виробництва в сучасних умовах.

This article discusses prerequisites of increasing investment potential of forest production in certain regions. The main problems and principles of forestry investment and forest-protection projects are determined; components of an entire organizational and economic mechanism of development of forestry investment security complex are identified. Integration of subjects of private forest enterprise and state forestry enterprises in the form of public-private partnership is defined as the most promising form of institutional investment potential increasing of forest management in today's environment.

Рис. 1. Динаміка обсягів продукції, робіт та послуг лісового господарства і площі рубок лісу за 2000–2011 роки (за даними Державного агентства лісових ресурсів України)

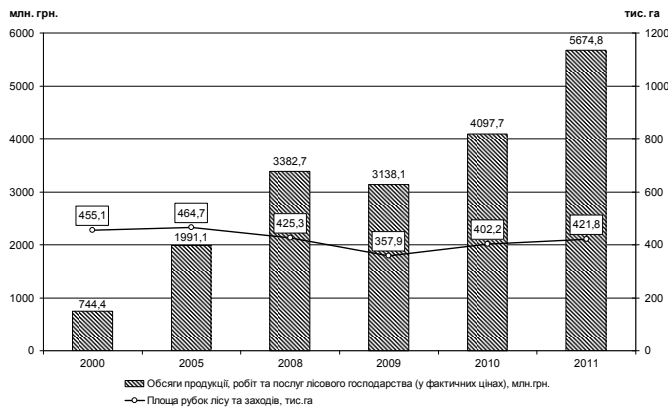
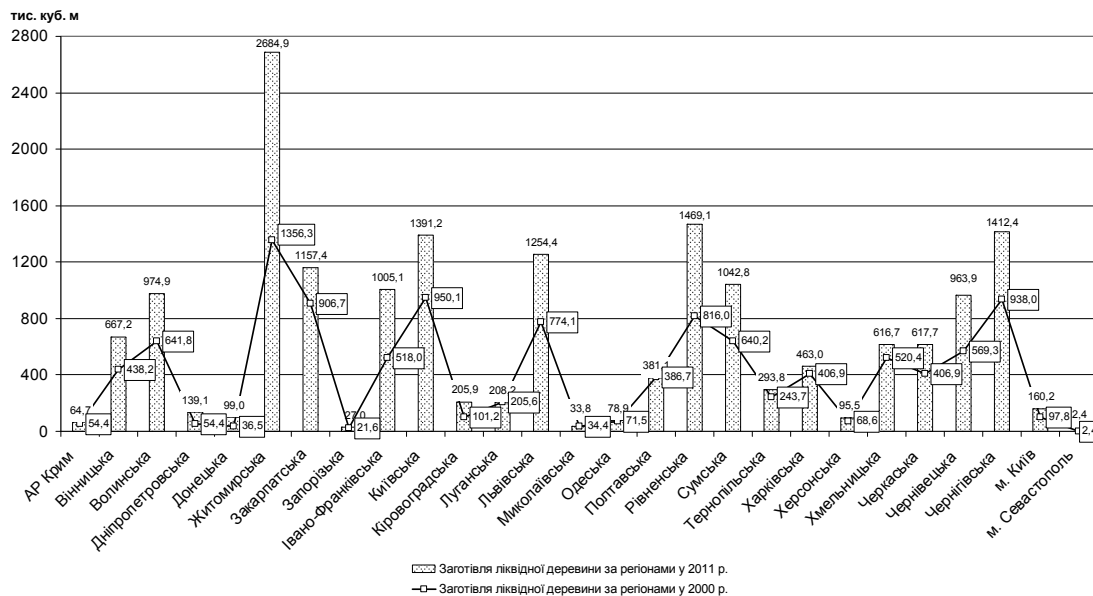

Рис. 2. Заготівля ліквідної деревини за регіонами у 2000 та 2011 роках (за даними Державного агентства лісових ресурсів України)

інституціональних пасток інвестування лісгосподарських та лісоохоронних проектів;

□ стимулювання громадян до інвестування проектів заліснення територій, нарощення масштабів плантаційного лісівництва, організації заготівлі й первинної переробки недеревної сировини.

Враховуючи важливість лісу для нарощення асиміляційного потенціалу територій і зміцнення природних ландшафтів, інвестування розвитку регіональних лісгосподарських комплексів має базуватися на принципах, загальною спрямованістю яких є недопущення марнотратного використання лісоресурсного потенціалу в окремих регіонах. На основі проведених досліджень було встановлено, що такими принципами є:

- цільовий характер інвестування;
- максимально можлива диверсифікація джерел інвестування та розширення специфікації форм інвестиційного забезпечення;
- невиснажливе безперервне комплексне лісокористування;
- узгодженість економічних, екологічних та соціальних цілей інвестування;
- пріоритетність природного лісовідновлення над штучним;
- урахування комплексної еколого-економічної ефективності відтворення лісоресурсного потенціалу;
- перманентне нарощення корисних функцій лісу.

Більше того, детермінуючими інвестиційну активність лісгосподарських підприємств чинниками виступають:

- забезпеченість лісосировинним потенціалом і рівень залісненості території;
 - рівень морального старіння та фізичного зносу основних засобів лісгосподарської діяльності й деревообробного виробництва;
 - складність умов експлуатації та розташування лісових екосистем;
 - значна залежність від антропогенних, природних та інших факторів;
 - тривалий термін лісовирощування, що збільшує термін окупності інвестицій;
 - високий рівень ресурсомісткості галузі лісгосподарського виробництва, неефективне використання деревної продукції.
- Враховуючи значну залежність ефективності діяльності лісгосподарських комплексів від природних факторів та значні інституціональні обмеження залучення приватних інвестицій, наміри необхідності формування цілісного організаційно-економічного механізму інвестиційного забезпечення реалізації лісгосподарських і лісоохоронних проектів. Такий механізм має охоплювати:

- організаційні форми інвестиційних відносин;
- інвестиційне законодавство;
- методи аналізу інвестиційного клімату в галузі та в державі;
- форми й методи інвестиційного забезпечення;
- методи оцінки ефективності інвестування лісгосподарських та лісоохоронних проектів.

Важливою складовою цього механізму мають бути методи й інструменти впливу на інвестиційний процес, способи та проблеми управління економічними відносинами, що виникають у процесі інвестування, захист інтересів учасників інвестиційного процесу.

В умовах української дійсності, коли загальнонародна власність на лісові блага та активи постійних

лісокористувачів обмежує можливості останніх щодо співпраці з інституціональними інвесторами, вирішального значення набуває інституціоналізація форм інвестиційного забезпечення лісгосподарської та лісоохоронної діяльності, які базуються на основі інтеграції суб'єктів приватного лісгосподарського підприємництва й державних лісгосподарських підприємств. Такими формами є кластерні утворення, холдинги, концерни, асоціації, фінансово-промислові групи та консорціуми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Василік Н. М. Комплексне використання лісоресурсного потенціалу регіону: переваги, сучасний стан та перспективи / Н. М. Василік // *Агроекономіка*. – 2009. – № 23. – С. 41-47.
2. Голуб О. А. Передумови та пріоритетні напрями інноваційно-технологічного розвитку лісового господарства України / О. А. Голуб // *Актуальні проблеми формування рентабельної політики в сучасних умовах* // *Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. м. Київ, 17 травня 2007 р.* – У трьох частинах / РВПС України НАН України, 2007. – Ч. 3. – С. 107-115.
3. Дяченко Я. Я. Організаційно-методичні засади реформування економічного механізму лісопромислового комплексу / Я. Я. Дяченко // *Формування ринкових відносин в Україні*. – 2011. – № 6. – С. 143-146.
4. Ільницька-Гівачук Г. Я. Ефективність інвестування відтворення лісових ресурсів // *Проблеми модернізації лісоресурсної сфери в контексті просторового розвитку: Матеріали науково-практичної конференції 20 квітня 2007, м. Київ / під ред. Б. М. Данилишина / НАН України, Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України. – К.: РВПС України НАН України, 2007. – С. 211-215.*
5. Колісник Б. І. Інвестиційне забезпечення розвитку лісгосподарського комплексу: сучасний стан та пошук додаткових джерел / Б. І. Колісник // *Інвестиції: практика та досвід*. – 2008. – № 7. – С. 3-7.